

RAPORTOWANIE – CO I JAK?

Robert Sroka

1

Raportowanie społeczne na świecie

Firmy czasami zachowują się jak małe dzieci, które myślą, że jak zakryją oczy to ich nie widać. Otóż widać! A najwyraźniej widać to, co chciałyby ukryć. Dla firmy powinna być ważna wiedza o tym, kto ją obserwuje, lub może zacząć obserwować i jakich informacji od niej oczekuje. Dopiero wtedy raportowanie ma sens a zakrywanie oczu staje się niepotrzebne.

Raportowanie danych pozafinansowych ma swoje źródło w zmianach społecznych, gospodarczych, legislacyjnych i rynkowych. **Od firm oczekuje się większej transparentności działania.** Oczekiwanie to wynika z zwiększającej się roli i skali oddziaływania biznesu na społeczeństwo przy jednocześnie zmniejszającej się sile oddziaływania organów administracji państwowej, która często są praktycznie bezradne wobec poczynań podmiotów gospodarczych.

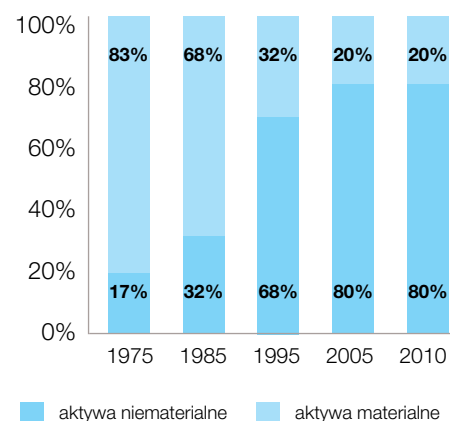
Dla samych firm **raportowanie czynników pozafinansowych może stać się skutecznym narzędziem zarządzania w obszarach, w których organizacje niekoniecznie najlepiej sobie radzą.** Wskazując na tę rolę raportowania pozafinansowego należy podkreślić, że raportowanie jest procesem ciągłym, a nie sprowadza się jedynie do finalnego produktu jakim jest sam raport.

Częste obawy firm, że raportowanie obszarów pozafinansowych może narazić je na niebezpieczeństwo wykorzystania informacji przez konkurencję są nieuzasadnione, co pokazuje przykład organizacji, które od lat są transparentne i doskonale się rozwijają. W Polsce dostrzegalna jest postawa przedstawicieli wielu przedsiębiorstw twierdzących, że skoro nie muszą raportować i wciąż niewiele firm to robi, to nie warto. Warto! Warto, bo okazuje się, że **współczesny rynek często od gotówki zaczyna bardziej cenić reputację i zaufanie, czyli to wszystko, co za pieniądzem się ukrywa.**

Zmieniają się modele biznesowe, zmieniają się oczekiwania

Przyglądając się czynnikom, które decydują o wartości indeksów zauważyć można, że coraz większą rolę odgrywają **aktywa niematerialne**. To już nie maszyny, magazyny czy towar, ale ludzie, relacje, rynki, rozwiązania, technologie, patenty, licencje, innowacje tworzą przewagę konkurencyjną. Wystarczy spojrzeć na to, jak kształtuje się wartość rynkowa indeksu S&P 500. Obecnie aktywa materialne odpowiadają zaledwie za 20% wartości rynkowej firm, a jeszcze w 1975 roku było to 83% (patrz: Wykres 1.). Resztę stanowią czynniki niematerialne.

Tradycyjne sprawozdania finansowe, odzwierciedlające obszary materialne związane z czynnikami finansowymi nie dostarczają odpowiedniej ilości informacji. Dlatego **ignorowanie informacji pozafinansowych może powodować luki wartości, co skutkuje mocnym niedoszacowaniem wartości przedsiębiorstw.**¹

Wykres 1. Elementy wartości rynkowej indeksu S&P 500. Źródło: Ocean Tomo; Components of S&P 500 Market Value; 2011.

Luka wartości

Jak zauważa Arkadiusz Kustra z Akademii Górniczo-Hutniczej, złożoność czynników uznanych za generatory wartości, zwłaszcza w przypadku identyfikowania ich w trudno mierzalnych obszarach niematerialnych sprawia, że wartość przedsiębiorstwa i jej wycena nie są kategoriami obiektywnymi. Dlatego powstały międzynarodowe standardy ułatwiające ten proces. Dodatkowo istotnym aspektem jest zróżnicowanie postrzegania wartości w zależności od poszczególnych grup interesariuszy. Dotyczy to szczególnie różnic między postrzeganiem wartości przedsiębiorstwa przez właścicieli i inwestorów, a kierownictwem i pracownikami. Wynika to nie tylko z subiektywnego przekonania o ważności czynników ale również z posiadanej wiedzy, która jest efektem asymetrii informacji pomiędzy różnymi grupami.

Luka wartości, jak wskazuje Kustra, jest skutkiem niewłaściwego postrzegania danych pozafinansowych, a składają się na nią:

- **luka zrozumienia** – pokazuje rozbieżności pomiędzy wagą, jaką dyrektorzy przykładają do danego obszaru tworzenia wartości, a jego postrzeganiem przez analityków i inwestorów, co powoduje uznawanie za istotne zupełnie innych wskaźników oceny,
- **luka informacyjna** – pokazuje rozbieżność pomiędzy ważnością otrzymywanych danych, a sposobem ich przedstawiania w sprawozdawczości na potrzeby wartości,

- **luka jakościowa** – pokazuje rozbieżności pomiędzy wagą jaką zarządy przedsiębiorstw przywiązują do danego obszaru a rzetelnością jego kontroli wewnętrznej,
- **luka w sprawozdawczości** – pokazuje rozbieżności pomiędzy wagą jaką przywiązują zarządy przedsiębiorstw do danego obszaru wartości, a aktywnością ich działania na rzecz jego właściwego prezentowania w sprawozdawczości i tym samym zaspokajania potrzeb informacyjnych analityków i inwestorów,
- **luka percepcyjna** – pokazuje rozbieżności pomiędzy odczuciem zarządów przedsiębiorstw w stosunku do ich aktywności na rzecz raportowania zewnętrznego a dokładnością jego postrzegania i odbioru przez analityków i inwestorów.²

Rysunek 1. Elementy składające się na lukę wartości. Źródło: Arkadiusz Kustra, Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo-Hutniczą

Definicja i regulacje

Wspomniana wyżej luka wartości została dostrzeżona przez firmy działające na bardziej rozwiniętych rynkach niż polski, na których rynek i regulatorzy kładą coraz większy nacisk na raportowanie danych z obszarów środowiskowego, społecznego oraz ładu korporacyjnego, określanych jako dane ESG (od angielskich słów: E – environment; S – social; G – governance).

Według Global Reporting Initiative (GRI), najważniejszej organizacji zajmującej się zagadnieniem raportowania danych pozafinansowych, raportowanie **kwestii zrównoważonego rozwoju polega na mierzeniu, ujawnianiu oraz ponoszeniu odpowiedzialności względem wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy za wyniki i wydajność w zakresie adresowania tych kwestii.**³ Termin ten jest często używany zamiennie wraz z pojęciami takimi jak raportowanie danych pozafinansowych czy też raportowanie ESG. W ostatnim czasie popularność zyskuje również pojęcie raportowania zintegrowanego, odnoszące się do publikowania w jednym raporcie danych finansowych i pozafinansowych.

Rozwój raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju wspiera Unia Europejska – w strategii CSR na lata 2011-2014 Komisja Europejska jako jeden z priorytetów wskazała

¹ Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo-Hutniczą

² Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo-Hutniczą

³ Global Reporting Initiative; Wytyczne do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju Wersja 3.0; 2006

poprawę ujawniania danych społecznych i środowiskowych. Realizując ten postulat 16 kwietnia 2013 roku Komisja przedstawiła propozycję nowelizacji dyrektyw UE dotyczących rachunkowości. Nowelizacja przewiduje zaostrzenie wymogów ujawniania danych pozafinansowych przez wszystkie duże europejskie przedsiębiorstwa. Celem zmian jest zwiększenie przejrzystości wydajności europejskich firm w kwestiach środowiskowych i społecznych, co ma skutecznie przyczynić się do długofalowego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. W myśl propozycji wszystkie firmy w UE, zarówno publiczne jak i nienotowane na giełdzie, zatrudniające ponad 500 pracowników oraz wykazujące sumę bilansową powyżej 20 mln € lub obrót netto powyżej 40 mln €, będą zobowiązane do ujawniania w swoich rocznych sprawozdaniach istotnych dla ich działalności informacji na temat polityk, wyników i ryzyk dotyczących zarządzania środowiskowego, zagadnień społecznych, relacji z pracownikami, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji i łapówkarstwu oraz kwestii różnorodności w organach zarządzających i kontrolnych.

Firmy wybierając sposób, który uznają za najbardziej przydatny będą mogły korzystać z międzynarodowych lub krajowych wytycznych najlepiej pasujących do specyfiki lub otoczenia ich biznesu (np. UN Global Compact, ISO 26000, Wytyczne Global Reporting Initiative itd.).⁴

W Polsce istnieje obecnie obowiązek publikowania danych pozafinansowych, będący wynikiem wdrożenia unijnej Dyrektywy Modernizacji Rachunkowości⁵, lecz nie jest on egzekwowany. Ustawa o Rachunkowości w Art. 49 Pkt. 3 stanowi: *Sprawozdanie z działalności jednostki powinno również obejmować – o ile jest to istotne dla oceny sytuacji jednostki – wskaźniki finansowe i niefinansowe, łącznie z informacjami dotyczącymi zagadnień środowiska naturalnego i zatrudnienia, a także dodatkowe wyjaśnienia do kwot wykazanych w sprawozdaniu finansowym.*⁶

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. natomiast zawiera szczegółowy wykaz elementów, które sprawozdanie z działalności powinno zawierać, m.in. charakterystykę zewnętrznych i wewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju przedsiębiorstwa emitenta, opis perspektyw rozwoju działalności emitenta oraz stanowiące wyodrębnioną część tego sprawozdania oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego z dość szczegółowymi elementami.⁷

Rządy wielu państw europejskich nie czekając na wytyczne unijne wprowadziły własne regulacje w zakresie raportowania danych pozafinansowych dla firm.

- Francja nałożyła na duże firmy obowiązek wydawania raportów z danymi pozafinansowymi w 2012 roku. Ustawa wymaga od firm zawierania w rocznym sprawozdaniu z działalności informacji na temat szczegółowych wyników środowiskowych i społecznych, odnoszących się zarówno do spółki głównej, jak i wszystkich spółek zależnych. Spółki giełdowe i największe firmy zatrudniające ponad 500 pracowników zostały do tego zobowiązane już przy sporządzaniu raportów za rok 2012, a inne firmy od 2013.

Grenelle II wymaga także zewnętrznego audytu procesu raportowania informacji pozafinansowych.⁸

- W 2007 roku **szwedzkie** Ministerstwo Przedsiębiorstw, Energii i Komunikacji opublikowało *Wytyczne zewnętrznego raportowania przez przedsiębiorstwa państwowe*.⁹ Szwedzkie przedsiębiorstwa państwowe są zobowiązane przedstawiać raporty zrównoważonego rozwoju zgodnie ze standardami Global Reporting Initiative (GRI). Dla zapewnienia wysokiej jakości raportów wprowadzono zapis o konieczności niezależnego sprawdzania oraz publikacji tych raportów w tym samym czasie, co sprawozdań rocznych.
- Począwszy od 2012 roku także w **Hiszpanii** firmy są zobowiązane do sporządzania raportów zrównoważonego rozwoju, zgodnie z Ustawą 2/2011 z dnia 4 marca 2011 r. o Zrównoważonej Gospodarcie. Przepisy wymagają sporządzania raportu z danymi ESG przez firmy zatrudniające ponad 1000 pracowników i powiadamiania o tym Rady Społecznej Odpowiedzialności Biznesu działającej przy Ministerstwie Pracy i Imigracji.
- W **Danii** od początku 2009 obowiązuje zmieniona „Ustawa o Sprawozdaniach Finansowych”, która, poprzez artykuł 99a, wymaga od 1100 największych duńskich przedsiębiorstw, ujmowania w raporcie rocznym informacji o politykach społecznej odpowiedzialności, o tym jak te polityki przekładają się na działalność spółki oraz jakie rezultaty firma osiągnęła w swoich inicjatywach związanych z CSR i jakie ma oczekiwania co do działań w przyszłości.¹⁰
- **Wielka Brytania** natomiast ogłosiła na szczycie Rio +20, że w 2013 roku wprowadzi obowiązek publikowania w raporcie rocznym przez około 1800 spółek notowanych na London Stock Exchange danych na temat wysokości emisji gazów cieplarnianych.^{11, 12}

Normy i standardy raportowania danych pozafinansowych

Jednym z najważniejszych wyzwań w raportowaniu czynników pozafinansowych jest możliwość skwantyfikowania danych ilościowych i standaryzacja przekazywanych danych jakościowych, porównywalność wyników oraz standaryzacja zasad raportowania. Dlatego firmy raportujące dane pozafinansowe chętnie korzystają z dostępnych, najczęściej międzynarodowych standardów do raportowania danych pozafinansowych.

⁸ Institut RSE Management; The Grenelle II Act in France: a milestone towards integrated reporting; 06.2012.

⁹ Ministry of Enterprise, Energy and Communications; Guidelines for external reporting by state-owned companies; 11.2007.

¹⁰ Danish Commerce and Companies Agency; Reporting on corporate social responsibility – an introduction for supervisory and executive boards; 2009.

¹¹ Department for Environment, Food and Rural Affairs; Leading businesses to disclose greenhouse gas emissions; <http://www.defra.gov.uk/news/2012/06/20/greenhouse-gas-reporting/>; dostęp: 11.10.2012.

¹² Opis regulacji prawnych pochodzi z publikacji Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo Hutniczą

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/384/EWG w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności poprzez niektóre duże spółki oraz grupy, Strasburg, 16.04.2013.

⁵ Parlament Europejski i Rada; Dyrektywa 2003/51/WE z dnia 18 czerwca 2003 r.; Dz. Urz. WE L 178 z 17.07.2003.

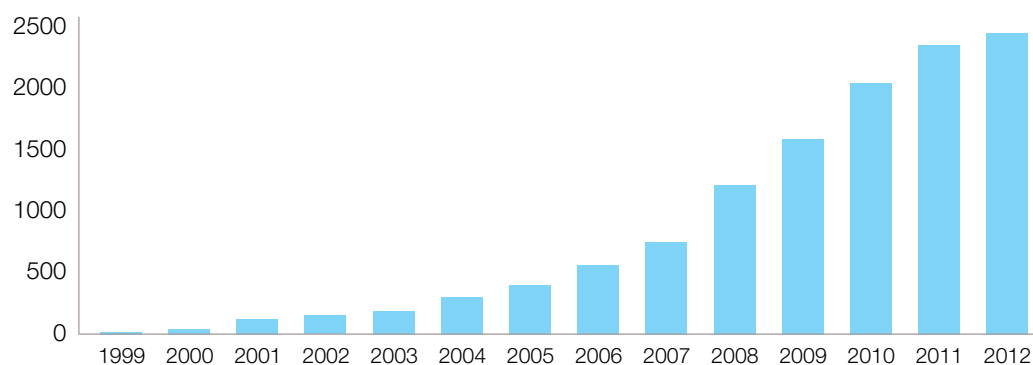
⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości; Dz. U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591.

⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim; Dz. U. Nr 33, poz. 259.

Wytyczne Global Reporting Initiative

Jednym z najpopularniejszych standardów raportowania danych pozafinansowych, uznanych przez firmy na całym świecie, są **Wytyczne Global Reporting Initiative (GRI)**, które pozwalają na zbudowanie systemu raportowania oraz stworzenie raportu ze skwantyfikowanymi i porównywalnymi danymi.¹³ GRI tworzy spójne ramy dla raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju oparte głównie na wskaźnikach pozafinansowych. Publikowane przez GRI Wytyczne wyznaczają zasady i wskaźniki, które organizacje mogą wykorzystać do mierzenia i raportowania swoich ekonomicznych, środowiskowych oraz społecznych wyników.

Wytyczne, prezentując wyważone ramy dla ujawniania informacji ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, a także wspomagając ocenę wyników i skutków działań w odniesieniu do międzynarodowych kodeksów i standardów, umożliwiają porównywanie wyników między firmami w branży czy też w organizacji na przestrzeni kolejnych lat. Dlatego główną cechą wytycznych GRI jest elastyczność i możliwość zastosowania przez różne organizacje, niezależnie od ich wielkości, branży i lokalizacji. Każdego roku coraz więcej przygotowuje raporty zgodnie z metodologią GRI.

Wykres 2. Trend w raportowaniu GRI w latach 1999 – 2012 źródło: Sustainability Disclosure Database 15 maja 2013

Ujawniając dane z obszarów pozafinansowych konieczne jest zerwanie z stylem myślenia o raportowaniu charakterystycznym dla standardowej sprawozdawczości finansowej. Dlatego GRI proponuje odpowiednie zasady, jakimi powinni kierować się autorzy raportowania pozafinansowego. Dopiero zrozumienie i zastosowanie tych zasad nadaje sens procesowi zarządzania, zbierania i ujawniania wskaźników pozafinansowych. Te zasady to:

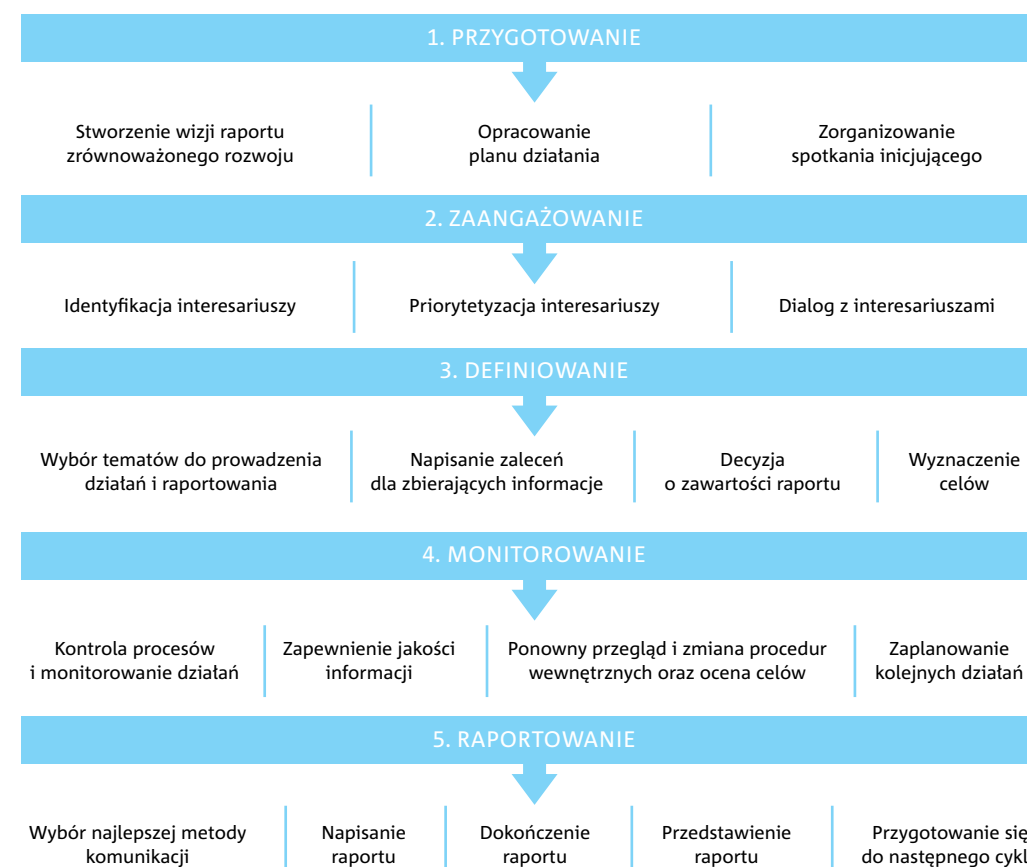
- **Istotność** – informacje zawarte w raporcie powinny obejmować te zagadnienia i wskaźniki, które odzwierciedlają istotne oddziaływanie gospodarcze i społeczne or-

ganizacji oraz jej wpływ na środowisko naturalne, a także kwestie, które mogą mieć istotny wpływ na oceny i decyzje interesariuszy.

- **Uwzględnianie interesariuszy** – organizacja raportująca powinna zdefiniować swoich interesariuszy i wyjaśnić w raporcie, w jaki sposób reagowała na ich uzasadnione oczekiwania i interesy.
- **Kontekst zrównoważonego rozwoju** – raport powinien prezentować wyniki organizacji w szerszym kontekście zrównoważonego rozwoju.
- **Kompletność** – uwzględnione w raporcie zagadnienia i wskaźniki uznane za istotne oraz zdefiniowany zasięg raportu powinny wystarczać do odzwierciedlenia istotnych oddziaływań ekonomicznych i społecznych oraz wpływu na środowisko naturalne organizacji raportującej i umożliwić interesariuszom ocenę jej wyników w okresie raportowania.

oraz zasady dotyczące zapewniania jakości raportu:

- **Wyważenie** – raport powinien odzwierciedlać pozytywne i negatywne aspekty umożliwiając właściwą ocenę całościowych wyników organizacji.

Rysunek 2. Proces raportowania wg GRI. Źródło: opracowanie własne na podstawie Global Reporting Initiative; Starting Points. GRI Sustainability Reporting: How valuable is the journey?; 2011.

¹³ Global Reporting Initiative; Strona w języku polskim. O GRI; <https://www.globalreporting.org/languages/polish/Pages/default.aspx>; dostęp: 03.01.2013.

- **Porównywalność** – poszczególne kwestie i informacje powinny być dobierane, zestawiane i prezentowane w sposób spójny i konsekwentny. Wykazwane informacje należy przedstawiać w sposób, który umożliwi interesariuszom przeanalizowanie zmian w wynikach organizacji wraz z upływem czasu oraz porównanie ich z wynikami innych organizacji.
- **Dokładność** – prezentowane informacje powinny być wystarczająco dokładne i szczegółowe, aby interesariusze mogli ocenić wyniki organizacji raportującej.
- **Terminowość** – raporty są sporządzane regularnie, a informacje są dostępne na czas, aby interesariusze mogli podejmować świadome decyzje.
- **Przejrzystość** – informacje należy udostępniać w sposób, który jest zrozumiały i dostępny dla interesariuszy korzystających z raportu.
- **Wiarygodność** – informacje i procesy zastosowane przy sporządzaniu raportu należy zebrać, zarejestrować, zestawzić, przeanalizować i zaprezentować w sposób, który może podlegać weryfikacji i który pozwala ustalić jakość i istotność informacji.

GRI proponuje również modelowy proces raportowania, przedstawiony na Diagramie 2. Każdy z etapów tego modelu jest nie tylko środkiem do przygotowania dobrego raportu, ale także narzędziem do usprawniania procesów wewnętrznych.

Zasady Global Compact

Inicjatywa **Global Compact**, działająca przy ONZ, zainaugurowana w 1999 roku przez Kofi Annana na Szczycie ONZ w Davos, to globalna sieć organizacji¹⁴, deklarujących współpracę i rozwój w ramach 10 Zasad odpowiedzialności w obszarach praw człowieka, standardów pracy, środowiska naturalnego i przeciwdziałania korupcji. Inicjatywa katalizuje procesy przywództwa i innowacji w przekładaniu kluczowych zobowiązań firm na ich strategię i działanie.

Biznesowi sygnatariusze Global Compact (GC) są zobowiązani do corocznego publikowania Raportu z postępów we wdrażaniu zasad Inicjatywy (ang. *Communication on Progress*). Raport taki powinien zawierać 3 elementy:

1. Oświadczenie Dyrektora Generalnego o nieprzerwanym wsparciu dla Inicjatywy.
2. Informacje o podejmowanych działaniach w obszarach 10 Zasad GC.
3. Prezentacja w mierzalnej formie obecnych i oczekiwanych wpływów firmy na otoczenie, w zestawieniu z danymi historycznymi.

Wytyczne GRI zapewniają środki do pomiaru postępów i komunikowania wyników w odniesieniu do Zasad GC. **Uniwersalne zasady, na których oparte jest GC, są centralnym punktem odniesienia w wytycznych GRI.** Dlatego dwie inicjatywy wzajemnie się uzupełniają i stanowią jednolitą platformę wartości, dla organizacji chcących wdrożyć politykę zrównoważonego rozwoju do swojej praktyki biznesowej. Dzięki temu, wiele firm wydaje jeden raport, który zarówno komunikuje o postępach we wdrażaniu Zasad GC, jak i zawiera wskaźniki GRI.

¹⁴ <http://www.unglobalcompact.org/>

Obydwie inicjatywy współpracują ze sobą – w 2007 roku, aby pomóc firmom w sporządzaniu takich łączonych raportów wydano przewodnik *Making the connection*¹⁵, a w 2010 roku zapowiedziano integrację 10 Zasad Global Compact w kolejnej generacji wytycznych GRI.¹⁶

Norma ISO 26000

Norma ISO 26000, dotycząca CSR, została ogłoszona przez Międzynarodowy Komitet Normalizacyjny w 2010 roku. Norma nie podlega certyfikacji, natomiast stanowi praktyczny przewodnik po koncepcji CSR w 7 obszarach – ład organizacyjny, prawa człowieka, relacje z pracownikami, środowisko naturalne, uczciwe praktyki rynkowe, relacje z konsumentami i zaangażowanie społeczne. Rozwiązania w niej zawarte odnoszą się zarówno do dużych przedsiębiorstw, jak i z sektora MSP, ale także do administracji, organizacji pracodawców, związków zawodowych i NGO.

ISO 26000 obejmuje globalny kontekst odpowiedzialności społecznej, kontekst, w którym już istnieją różne narzędzia i inicjatywy, dostarczające istotnych rozwiązań. Należy zwrócić uwagę, że **Norma ISO 26000 i Wytyczne GRI są w wielu punktach komplementarne, dlatego możliwe jest wykorzystanie Wytycznych GRI do komunikowania postępów we wdrażaniu normy.**¹⁷ We wrześniu 2011 obie organizacje podpisały porozumienie mające na celu zwiększenie ich współpracy w budowie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw. Wynikiem tego porozumienia jest publikacja, w której znajdują się informacje potrzebne do zrozumienia w jaki sposób opracowane przez GRI metody oraz wskaźniki, niezbędne do przygotowania profesjonalnego raportu zrównoważonego rozwoju, są powiązane z klauzulami ISO 26000. Normy postępowania zawarte w ISO 26000 są jedynie propozycją zasad, do których firmy mogą się stosować. Metody opracowane przez GRI to zestaw praktycznych narzędzi, dzięki którym firmy mogą raportować swoje działania.

Carbon Disclosure Project

Carbon Disclosure Project (CDP) jest niezależną organizacją non-profit, działającą na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zrównoważonego wykorzystania wody przez przedsiębiorstwa i miasta. Organizacja wypracowała standard dla firm ułatwiający mierzenie, ujawnianie, zarządzanie i raportowanie informacji środowiskowych. Istnieje znaczne podobieństwo między wskaźnikami GRI i CDP w kwestiach dotyczących zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych, dlatego w 2010 roku obydwie organizacje rozpoczęły współpracę na rzecz jednolitego podejścia do raportowania niektórych wskaźników środowiskowych.

Raportowanie zintegrowane

Jedną z najbardziej obiecujących inicjatyw raportowania danych pozafinansowych, która ma szansę stać się powszechną praktyką firm jest **raportowanie zintegrowane, polegające na**

¹⁵ Przewodnik *Making the connection* dostępny na stronie UN Global Compact: http://www.unglobalcompact.org/docs/communication_on_progress/Tools_and_Publications/Making_the_Connection_Final.PDF; dostęp: 03.01.2013.

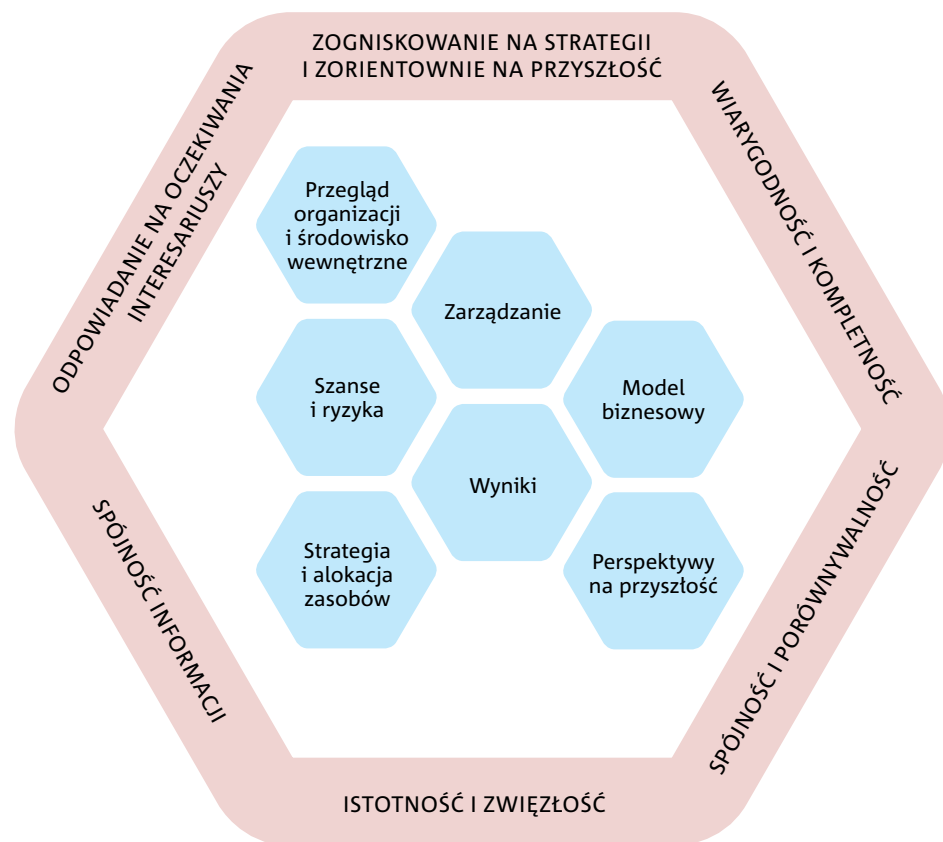
¹⁶ UN Global Compact; UN Global Compact and Global Reporting Initiative Announce New Collaboration; <http://www.unglobalcompact.org/news/34-05-28-2010>; dostęp: 03.01.2013.

¹⁷ Publikacja GRI and ISO 26000: How to use the GRI Guidelines in conjunction with ISO 26000 dostępna na stronie GRI: <https://www.globalreporting.org/resource/library/How-To-Use-the-GRI-Guidelines-In-Conjunction-With-ISO26000.pdf>; dostęp: 03.01.2013.

zwięzłym przekazaniu kluczowych informacji finansowych oraz niefinansowych, a przede wszystkim zależności pomiędzy tymi danymi w kontekście określenia całościowej wartości spółki. Taki sposób sprawozdawczości rozwija Międzynarodowa Rada Raportowania Zintegrowanego (ang. *International Integrated Reporting Council*, w skrócie IIRC), będąca globalną koalicją regulatorów, inwestorów, firm i organizacji pozarządowych.

IIRC w kwietniu 2013 roku opublikowała Projekt Międzynarodowych Ram Raportowania Zintegrowanego. W prace nad Projektem zaangażowanych było ponad 80 globalnych firm i 50 inwestorów instytucjonalnych należących do programu pilotażowego.

W lutym 2013 IIRC podpisała porozumienie o współpracy z Radą Międzynarodowych Standardów Rachunkowości publikującą Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (w skrócie MSSF) oraz z Global Reporting Initiative Parlament Europejski w dwóch rezolucjach dotyczących zrównoważonego rozwoju, przyjętych również w lutym 2013, wezwał Komisję Europejską do wspierania IIRC w realizacji celu, jakim jest uczynienie w ciągu najbliższej dekady raportowania zintegrowanego globalną normą.

Rysunek 3. Zasady i elementy raportowania zintegrowanego wg IIRC. Źródło: International Integrated Reporting Council; Consultation Draft of the International <IR> Framework; 04.2013.

Wprowadzenie raportowania zintegrowanego wymaga zmiany podejścia do analizy oraz przedstawiania danych, niż w przypadku raportowania finansowego (Tabela 2.)

Kwestia	Raportowanie finansowe	Raportowanie zintegrowane
Myślenie	Odizolowanie poszczególnych działów	Zintegrowane pomiędzy działami
Odpowiedzialność za kapitał	Kapitał finansowy	Wszystkie formy kapitału
Zogniskowanie zainteresowania	Przeszłość, kwestie finansowe	Przeszłość i przyszłość, kwestie strategiczne
Ramy czasowe	Krótkoterminowość	Krótko-, średnio- i długoterminowość
Budowanie zaufania przez transparentność	Ograniczone przez wąskie ujawnianie	Szersze przez większą transparentność
Dostosowywanie raportu	Powiązane z normami	Odpowiadające na specyficzne warunki działania firmy
Treściwość	Długie i kompleksowe	Zwięzłe i zawierające istotne kwestie
Wykorzystanie technologii	Oparte na papierze	Wykorzystujące nowoczesne technologie

Tabela 2. Porównanie podejść przy raportowaniu finansowym i zintegrowanym. Źródło: International Integrated Reporting Committee; Towards Integrated Reporting. Communicating Value in the 21st Century; 09.2011.

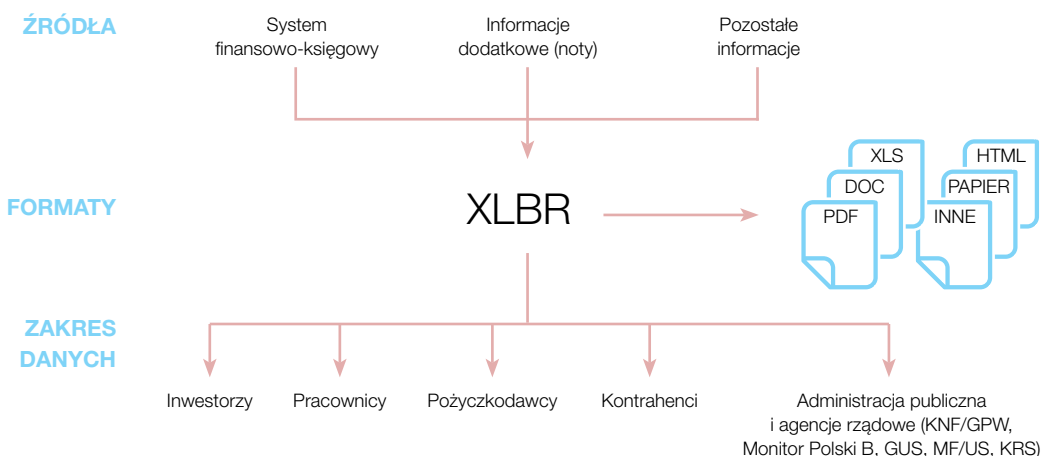
Warto mieć na uwadze, że proces raportowania zintegrowanego wymusza niejako na firmie sformułowanie wizji i strategii działania w sposób bardziej kompleksowy, uwzględniający wyzwania wynikające z idei zrównoważonego rozwoju. W trakcie procesu firma powinna odkryć połączenie między rozwijaniem strategii organizacji a raportowaniem. Proces raportowania może silnie wpłynąć na cele firmy w perspektywie krótko i długoterminowej, a także na strategię osiągnięcia tych celów. Dzięki jasnej wizji i strategii, organizacja ma punkt odniesienia, do którego może dostosować przyszłe polityki, działania i podejmowanie decyzji. Jasne zrozumienie kierunku może wpłynąć na długoterminowe decyzje strategiczne i podniesienie konkurencyjności firmy.¹⁸

¹⁸ *Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw*, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo Hutniczą

Narzędzia sprawozdawczości danych finansowych oraz pozafinansowych

Przygotowanie wysokiej jakości sprawozdań z danymi pozafinansowymi, a przede wszystkim raportów zintegrowanych, odpowiadających w pełni na potrzeby interesariuszy, wymaga wykorzystania nowoczesnych technologii, pozwalających podmiotom raportującym łączyć informacje finansowe i niefinansowe w spójny obraz oraz usprawnić wyszukiwanie i analizę danych przez użytkowników. Jednym z rozwiązań technologicznych wspierających koncepcję sprawozdawczości zintegrowanej jest **rozszerzalny język sprawozdawczości biznesowej – XBRL** (ang. *eXtensible Business Reporting Language*).

XBRL jest międzynarodowym, elektronicznym i interaktywnym standardem opisu danych biznesowych i gospodarczych. Pozwala w sposób uporządkowany i systematyczny organizować dane w raporty, automatycznie je przesyłać i weryfikować a na tej podstawie stosować zaawansowane metody analityczne. W Polsce idee stosowania i rozwoju standardu wspiera Stowarzyszenie SBR Polska.

Rysunek 4. Schemat systemu raportowania z wykorzystaniem języka XBRL. Źródło: Stowarzyszenie SBR Polska.

Standard ten może być również wykorzystany do raportowania danych pozafinansowych. Powstało już kilka taksonomii, które pomagają zbierać dane pozafinansowe m.in. taksonomia dotycząca Kapitału Intelektualnego, taksonomia *Governance Risk and Compliance*, taksonomia *Global Impact Investor Network* czy też taksonomia *Carbon Disclosure Project*.

Najbardziej kompleksową taksonomię dla danych pozafinansowych opracował GRI. Umożliwia ona inwestorom, audytorom i analitykom szybciej i w prostszy sposób docierać do informacji zgromadzonych w raportach zrównoważonego rozwoju.¹⁹

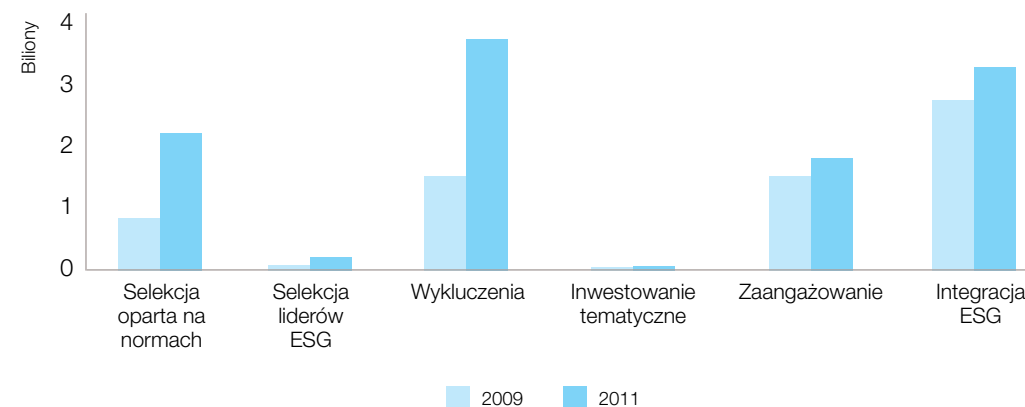
¹⁸ *Raportowanie Zintegrowane Przewodnik dla polskich przedsiębiorstw*, Ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting oraz Akademię Górniczo Hutniczą

¹⁹ Na podstawie materiałów dostarczonych przez Stowarzyszenie SBR Polska oraz firmą Business Reporting – Advisory Group.

Dane pozafinansowe przyciągają kapitał

Z roku na rok zwiększa się wartość inwestycji w spółki odpowiedzialne społecznie. Te firmy, które ujawniają dane pozafinansowe mogą coraz częściej liczyć na skierowanie strumienia kapitału w ich stronę. Ten ruch jest związany z rozwojem **odpowiedzialnego inwestowania (SRI)** (z ang. *Sustainable and Responsible Investment*), czyli odpowiedzialne inwestowanie, definiowane jest jako lokowanie środków obejmujące każdy typ procesu inwestycyjnego, który umożliwi połączenie finansowych celów inwestorów z ich troską o kwestie ochrony środowiska, społeczne i ładu korporacyjnego (tzw. ESG). **Aktywa polskich funduszy stosujących strategię odpowiedzialnego inwestowania (SRI) wynoszą nieco ponad 5 mld PLN. Stawia to Polskę na ostatniej pozycji w Europie, gdzie zgodnie ze strategiami SRI zarządzane są aktywa o wartości prawie 7 bln EUR.**²⁰

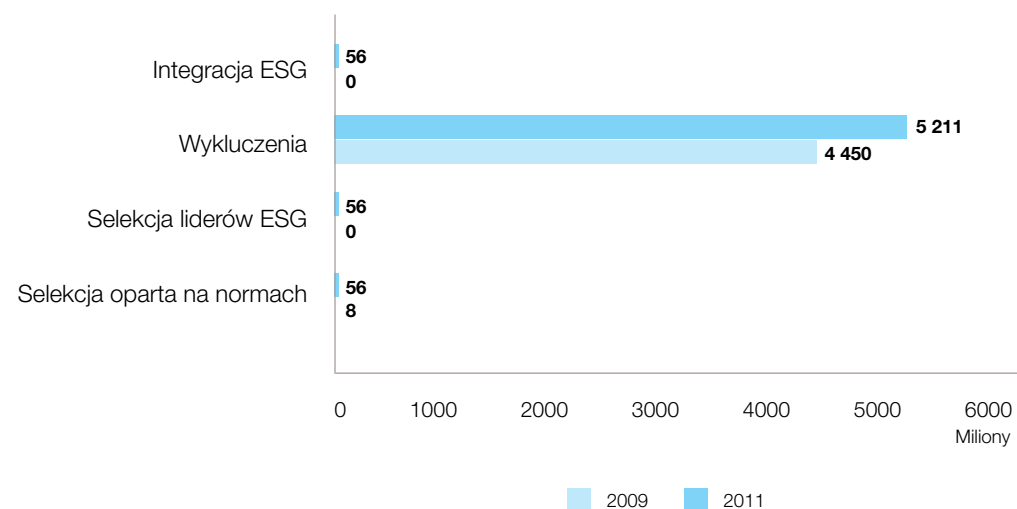
Według Europejskiego Forum ds. Zrównoważonego Inwestowania Eurosif (ang. *European Sustainable Investment Forum*) istnieje 7 sposobów odpowiedzialnego inwestowania. Najpopularniejszą strategią SRI stosowaną w krajach europejskich jest strategia **Wykluczenia** (z ang. *Exclusions*), czyli wykluczenie ze spektrum inwestycyjnego określonych spółek, sektorów lub krajów, jeśli są one zaangażowane w konkretną działalność, np. produkcję papierosów – na koniec 2011 roku wartość zarządzanych zgodnie z nią aktywów wyniosła 3,82 bln EUR. Na drugim miejscu znalazła się strategia **Integracja ESG** (z ang. *Integration of ESG*), czyli wyraźne włączenie przez zarządzających aktywami szans i ryzyk ESG do tradycyjnej analizy finansowej – 3,2 bln EUR. Każdy typ odpowiedzialnego inwestowania wymaga od spółek ujawniania danych pozafinansowych.

Wykres 3. Wzrost wartości aktywów zarządzanych zgodnie z poszczególnymi strategiami SRI w Europie (w bln EUR) Źródło: Eurosif, European SRI Study 2012

²⁰ *European SRI Study 2012*, w którym udział wzięło 14 europejskich krajów, podał 4 października Eurosif. Koordynatorem polskiej części badania była firma doradcza Crido Business Consulting.

Jak już zostało wspomniane, w zestawieniu Eurosif Polska znalazła się na ostatniej pozycji pod względem wartości zarządzanych aktywów w każdej ze strategii SRI (wśród 14 przebadanych europejskich krajów). Polski rynek SRI wynosi 5,23 mld PLN, co stanowi ok. 0,3% całego rynku finansowego w kraju. Tak niski poziom tego typu inwestycji w Polsce jest motywowany między innymi niskim poziomem ujawniania danych pozafinansowych.

Wykres 4. Wartość aktywów zarządzanych zgodnie z poszczególnymi strategiami SRI w Polsce (w mln PLN) Źródło: Eurosif, European SRI Study 2012, dane dla Polski zebrane przez Crido Business Consulting

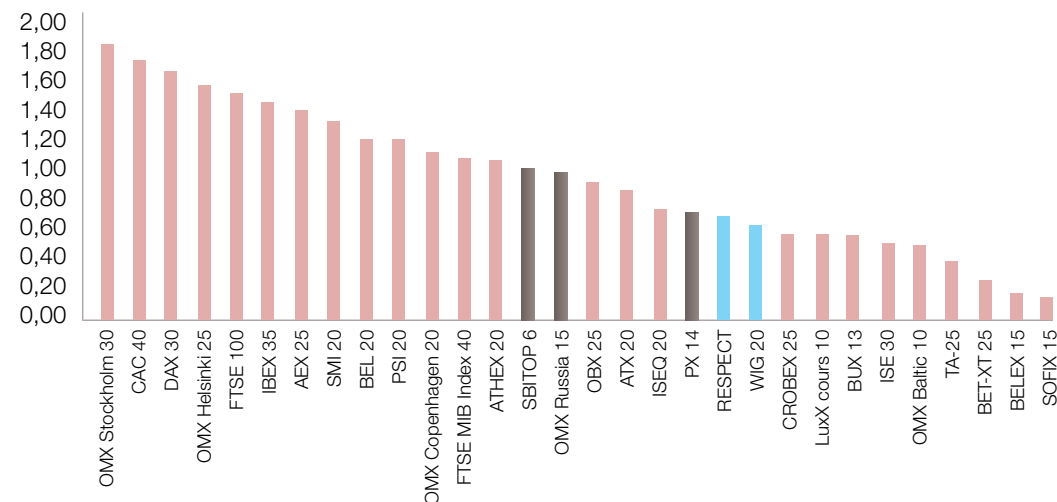
Poziom raportowania ESG w Polsce na tle wybranych krajów

W celu oceny poziomu raportowania czynników ESG na rynku polskim, firma analityczna GES Investment Services dokonał porównania indeksów „Blue chip”²⁰ we wszystkich głównych krajach europejskich oraz w Turcji i Izraelu. Analizie poddano 30 indeksów²¹, zawierających łącznie 735 firm. Oprócz indeksów „Blue chip”, w analizie został również uwzględniony indeks „RESPECT” (polski indeks społecznej odpowiedzialności biznesu). Analiza poszczególnych firm powstała w oparciu o metodę „GES Risk Rating”, w której ocenie podlegają: zarządzanie środowiskiem, odpowiedzialność społeczna oraz ład korporacyjny.

²⁰ AEX 25 (Holandia), FTSE 100 (Wielka Brytania), SMI 20 (Szwajcaria), OBX 25 (Norwegia) OMX Helsinki 25 (Finlandia), ISEQ 20 (Irlandia), BEL 20 (Belgia), IBEX 35 (Hiszpania), OMX Stockholm 30 (Szwecja), CAC 40 (Francja), ATX 20 (Austria), RESPECT and WIG 20 (Polska), DAX 30 (Niemcy), SBITOP 6 (Słowenia), PSI 20 (Portugalia), FTSE MIB Index 40 (Włochy), OMX Copenhagen 20 (Dania), PX 14 (Czechy), ATHEX 20 (Grecja), OMX Baltic 10 (Kraje Bałtyckie), LuxX cours 10 (Luksemburg), TA-25 (Izrael), OMX Russia 15 (Rosja), BUX 13 (Węgry), ISE 30 (Turcja), SOFIX 15 (Bułgaria), CROBEX 25 (Chorwacja), BET-XT 25 (Rumunia), BELEX 15 (Serbia)

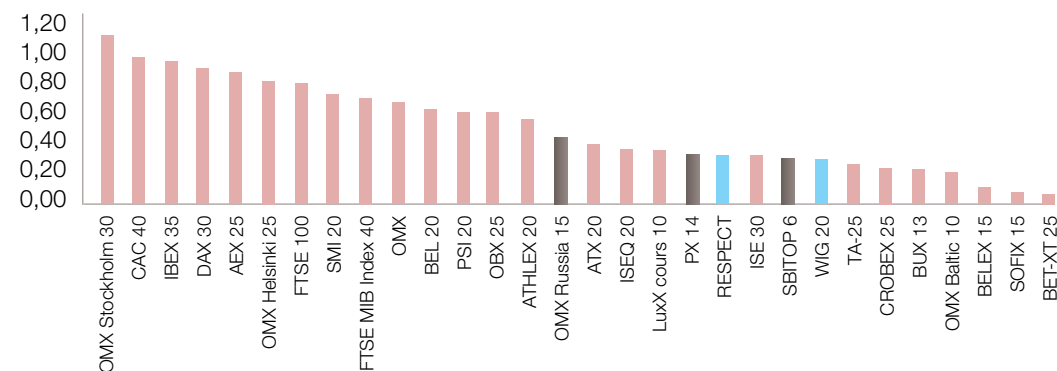
²¹ Każdy indeks obejmuje około 6-40 największych firm pod względem kapitalizacji rynkowej. Z wyjątkiem indeksu FTSE 100, w którym branych pod uwagę jest 100 największych firm.

Zarządzanie środowiskiem (E) – Najlepsze wyniki indeksów „Blue chip” w odniesieniu do czynników środowiskowych odnotowano w Szwecji, Francji i Niemczech. Polskie indeksy „RESPECT” i „WIG 20” zajęły odpowiednio 20 i 21 miejsce, wskazując na stosunkowo niski poziom zarządzania środowiskiem w kontekście europejskim.

Wykres 5. Zarządzanie środowiskiem (E) (0-3).

Odpowiedzialność społeczna (S) – Ten czynnik osiągnął najniższe oraz najbardziej zróżnicowane wyniki. Najlepszą ocenę uzyskał „Blue chip” ze Szwecji, a następnie indeksy z Francji i Hiszpanii. Polskie indeksy „RESPECT” i „WIG 20” uplasowały się odpowiednio na 20 i 23 pozycji.

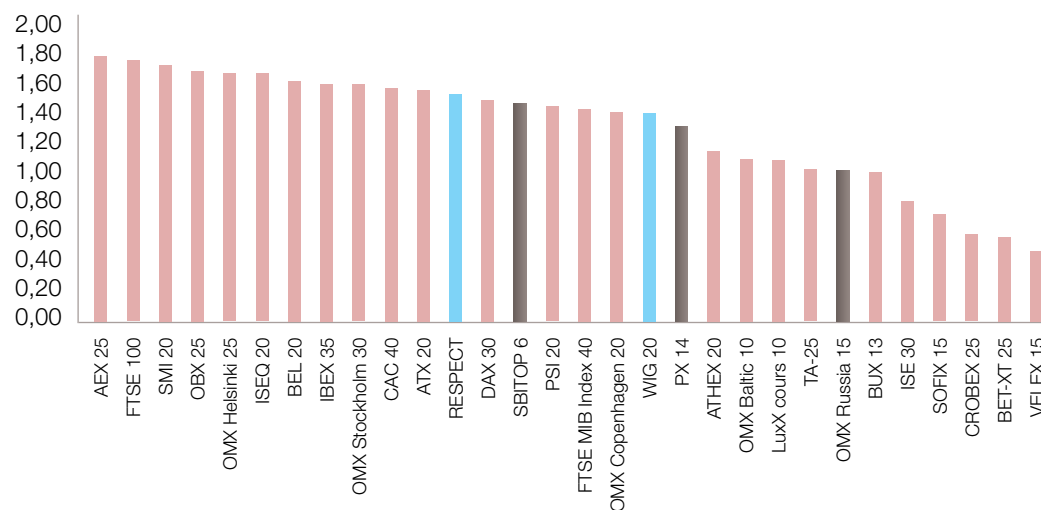

Wykres 6. Odpowiedzialność Społeczna (S) (0-3).

Raportowanie społeczne w Polsce

Ład Korporacyjny (G) – Ten czynnik pokazuje najbardziej zrównoważony wynik w całej Europie, osiągając liczne dobre wyniki indeksów „Blue chip”, z Holandią, Wielką Brytanią i Szwajcarią na czele. Najskuteczniejszy indeks Europy Środkowo-Wschodniej to indeks „RESPECT” na miejscu 12, zajmujący pozycję przed indeksami „Blue chip” z Niemiec, Słowenii, Portugalii, Włoch i Danii. Polski indeks „WIG 20” uplasował się na pozycji 19. Wszystkie wyżej wymienione indeksy świadczą o wysokim poziomie zarządzania ładem korporacyjnym.

Wykres 7. Ład Korporacyjny (G) (0-3)²²

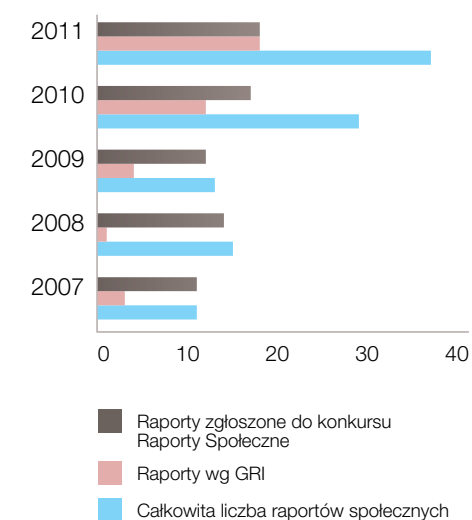
Taki wynik jest związany przede wszystkim z koniecznością wypełniania rynkowych regulacji w tym obszarze. Można zaryzykować tezę, że nawet miękkie regulacje mogą przyczynić się do rozwoju raportowania danych pozafinansowych.

²² Raportowanie ESG w przedsiębiorstwach państwowych i spółkach z udziałem Skarbu Państwa, Analiza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Crido Business Consulting i GES Investment Services

Raportowanie społeczne w Polsce, to wciąż dziedzina nowa, ale dynamicznie się rozwijająca. Z roku na rok wciąż przybywa raportów.

Równocześnie na 69 firm, które w 2012 roku wzięły udział w corocznym Rankingu Odpowiedzialnych Firm (Dziennik Gazeta Prawna) 27 raportowało (39,1%) z tego 20 wg Wytycznych GRI, natomiast 7 z nich podlegało niezależnej zewnętrznej weryfikacji. Równocześnie spośród listy 500 Polityki, na 136 firm, które odpowiedziały na pytania odnośnie CSR, 24 ujawniają informacje na temat swojego wpływu na otoczenie społeczne, gospodarcze, środowisko naturalne w postaci publicznie dostępnego raportu społecznego w języku polskim przygotowanego zgodnie z międzynarodowymi standardami (np. Global Reporting Initiative).

Pod względem formy na polskim rynku wyróżniają się m.in. raporty zintegrowane (np. Grupa LOTOS), interaktywne (np. PwC, Schenker) oraz jeden raport w formie audiobooka – Danone (<http://www.audiobook.danone.pl/>).

Wykres 1. Raporty społeczne w Polsce.
Źródło: Opracowanie własne